

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicacionis, Patrociniij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Exemplar V. In quo ostenditur, quomodo moralis lectio in Concione institui possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

nem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri, qua praecepto vobis; maledictionem si non obedieritis mandatis Domini Dei vestri, sed recesseritis de via, quam Ego nunc ostendo vobis; sequimini ergo cum cum hodierna turba per triduum fidei, spei & charitatis credentes, quod possit; sperantes, quod velit, & diligentes, ut velit suam Benedictionem vobis largiri; Beati profecto, qui ambulant in viis eius, teste Sancto Davide Psalm. mo 122. in labore manuum tuarum manducabis: Beatus es & bene tibi erit: manducabitis & saturabimini, hic, quia nihil deerit; ibi, quia apparebit gloria ejus; Ita ego ex animo omnibus opto, ideoque dico cum Sancto Davide Psalm. citato: Benedicat tibi Deus ex Sion, & videas bona Ierusalem omnibus diebus vite tuae. Amen.

Exemplar Septimum.

In quo ostenditur quomodo moralis lectio in Concione institui possit.

Thema.

Petite & accipietis Joann. 16.

Scopus.

Varii errores circa orationem committi soliti detegendi & corrigendi.

Nota cum varia doctrinae hac in concione praeposenda sint iterum principalem syllogismum fieri non posse.

EXORDIUM.

Solent nonnunquam in religiosis Ordinibus lectiones morales institui, id est, exhortationes aliquae haberi, quarum potissimus scopus est, errores circa aliquam actionem à Religiosis committi solitos detegere, simulque eorum radicem & modum corrigendi ostendere, & testatur experientia, quod ex eiusmodi exhortationibus, sicut ad praxin praecipue ordinantur, ita non modicus fructus percipiatur; quare & ego hodie similem lectionem instituam, & pro materia orationem suam, utpote actionem tam necessariam & utilem, ut Sanctus Augustinus tomo 4. non horruerit dicere, cum rectè nôsse vivere, qui rectè novit orare, ut a deo meritò omnes errores circa hanc actionem committi soliti studiosissimè sint devitandi, quod quidem, qua ratione fieri possit, & debeat, in praesenti

Con.

Concione docebo, si benevolas, ut soletis, mihi aures præbueritis.

Error Primus.

Primus error est eorum, qui nimis parùm æstimant orationem, atque integris interdum diebus vix unum aut alterum Pater & Ave recitant. Hi profecto nesciunt, quàm necessaria ac fructuosa sit oratio; audiant proinde Sanctum Augustinum l. 10. de miser. dicentem: *Quid oratione præclarior? Quid vita nostra utilior? Quid animo dulcius? Quid in tota nostra religione sublimius?* clariùs Sanctus Chrysostomus lib. 2. de orando Deo. *Quanta tibi est, inquit, commissæ felicitas, quanta gloria attributa, confabulari orationibus cum Deo, cum Christo miscere colloquia, optare quod velis; quod desideras, postulare; & quid metuis, an non ipse Servator Joan. 16. dixit: Amen dico vobis, siquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis;* unde rectè colligunt Sancti Patres, nullum hominibus Beneficium aut gratiam aliter, quàm per orationem obvenire, atque adeò sicut optimum est signum prædestinationis ad vitam æternam, si quis benè ad orationem affectus sit, ita pessimum esse indicium, si ab ea animum suum abhorreere advertat, id quod Sanctus Chrysostomus disertè memorabili hac sententia indicavit lib. 1. de oratione de Deo; *cùm videro quempiam non amantem studium orandi, nec huius rei servidam vehementique curam tenere, continuò mihi palam est, eum nihil egregia dotis in animo possidere, & quisquis non orat Deum, nec divino colloquio cupit assiduè frui is mortuus est, & vitâ caret, expersque sana mentis est; nam hoc ipsum evidentissimum est argumentum amentie, non intelligere magnitudinem huius honoris, nec amare deprecandi studium.*

Quicumque ergo huic errori se obnoxium advertit, is seriò emendare eum studeat, & quemadmodum ægris convalescentibus, & fastidium ciborum patientibus, ut paulatim recipiant ipsi appetitum erga cibos, ab initio in parva quantitate is offertur, ita & ipse assuefaciat se ab initio per paucas orationes, quæ mane & vesperi, ante & post mensam, ad signa salutationis angelicæ, sub missæ sacrificio peragantur, nec dubitet, se paulatim majorem appetitum concepturum, & insignes ex longioribus orationibus fructus solatiùmque reportaturum.

Error Secundus.

Error Secundus est eorum, qui nimis multum orationem aestimant, & omnem suam sanctitatem in oratione consistere putant, ideoque graviter turbantur & anguntur, si quandoque propter negotia domestica vel etiam morbos ab oratione impediuntur; cui errori mulieres praecipue sunt obnoxiae, quae quoties novas preces vel indulgentias propositas, vel congregationes exortas audiunt, statim illas suscipiunt, et frequenter per eas rem domesticam non sine Maritorum gravi indignatione negligant; haec ergo & omnes alii, qui huic errori obnoxii sunt, meminisse debent. quod Christus Matth. 6. dixit: *Orantes nolite multum loqui, sicut Ethnici faciunt, praerant enim quod in suo multiloquio exaudiantur*; sciant proinde, sicut ipsis gratius est, si pauci cibi boni & bene cocti apponantur, quam si multi & pessime praeparati offerantur; ita Deo quoque & Sanctis gratius fore, si paucae orationes attentè, ferventer, & constanter peragantur, quam si multae sine debita attentione & reverentia recitentur. Hinc Beata Virgo olim ancillae cuidam integrum quotidie Psalterium cursum & celeriter recitanti suavitè, ut non nisi minus rosarium 50. salutationibus constans devotè recitaret. Deinde verò notent diligenter tales, non tantum eas orationes, quae ore peraguntur, sed etiam opera nostra ex voluntate Dei & obedientiae praescripta peracta esse optimam orationem & laudem Dei. Ita jam pridem Ecclesiast. cap. 55. indicavit dicens: *qui conservat legem, multiplicat orationem*; id quod Sanctus Hilarius pulchrè suis verbis confirmat in Psalmum 1. *per hanc enim efficitur, ut sine intermissione oremus, cum per opera Deo placita, & in gloria eius semper exercita, Sancti cuiusdam viri vita omnis oratio sit, ac sic legem Dei die nocturne vivendo vita ipsa nocturna legis erit, & diuturna meditatio*: Brevius Sanctus Aug. in Psalmo 34. *vis medium semper laudandi quidquid egeris, bene age, & laudasti Deum*; & verò ex vobis ipsis id facile colligere potestis, an non enim si duo aliquid à vobis impetrare vellent, & alter quidem verbis multis & elegantibus id peteret, alter autem multa opera valde vobis grata & honorifica praestaret, facilius vos per hunc quam per illum flecti sineretis? simili autem modo se res cum oratione vo-

cæli & operibus habet; itaque suadeo talibus, ut cum consilio Confessarii aut alterius prudentis viri selectam faciant orationem (*ein Musterung*) & primò quidem ante omnia stantur necessarias orationes, id est, ad quas ex præcepto vel voto tenentur, accuratè peragere; deinde eas si possunt, adijciant, ad quas vel ex consuetudine pia Christianorum, vel ex legibus Congregationum tenentur, licet absque peccato. Et tandem pro temporis & occasionis qualitate alias voluntarias addant illud sancti Tobiaë consilium cap. 4. semper ob oculos habentes: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.*

Error Tertius.

Error tertius est eorum, qui nimium anguntur propter distractiones, quas in oratione, licet involuntariè patiuntur, putantque adeò melius esse non orare quàm distractè orare. Hi ergo bene debent distinguere inter voluntariam & involuntariam distractionem; & voluntaria quidem non parùm displicet DEO propter grandem irreverentiam, quæ per ejusmodi distractionem committitur; Involuntaria autem non solum non displicet, sed sæpe magis placet, ut olim DEVS Religioso cuidam ostendit, qui vidit duos alios Religiosos simul orantes, alterique coronam auream immediatè supra caput, alteri nonnihil remotius pendere; utrumque ergo ad se vocavit, & quæsit, quomodo illis oratio successerit, cumque alter, cui proxima erat corona, respondisset, pessimè sibi eam successisse, ut quam totam inter distractiones exegisset; alter verò fassus est, nunquam ferè brevius aut jucundius orationis tempus sibi fluxisse, utpote inter suavissimas consolationes consumptæ, facile collegit is, qui utramque coronam viderat, multò plus meruisse, Deoque placuisse illum, qui involuntarias distractiones patienter sustinuit, quàm qui dulcissimis illis cæli suavitatibus fruebatur; unde bene Thomas Kempensis lib. 4. cap. 12. in persona Christi sic talem hominem desolatum alloquitur: *Affectus ille bonus & dulcis, quem interdum percipis, effectus presentis gratia est, & quidam praegustus patria celestis, super quo non est nimium innitendum, quia vadit, & venit. Certare autem adversus incidentes malos motus animi, suggestionemque spernere diaboli, insigne est virtutis*

Et magni meriti. Quisquis ergo huic errori fuit obnoxius tria hæc deinceps præstare studeat. Et primò quidem diligenter præmittat intentionem, vel propositum orationem suam cum omni possibili attentione peragendi, atque ad hoc ipsum gratiam à DEO per breve suspirium petat. ad imitationem Ecclesiæ in horis Canonice versiculum: *Deus in adiutorium;* præmittentis; Deinde sequatur Abrahamum Genes. 15. qui, cum sacrificium DEO offerret, & volucres cæli descenderent ad vorandum illud, constanter adstabat, & abigebat illas; sic ergo ipse alienas cogitationes, quæ fructum sacrificii sui, id est, orationis impedire conantur, pro viribus abigat, nec propterea si fortè etiam culpabiliter distracta fuerit, talem orationem repetat, sed faciat quod illi, qui filium convolvunt aut devolvunt (*auff. oder abwinden*) & non propterea si fortè filium ruptum sit, totum denuò devolvunt, sed initium filii rupti quærunt, & volvere pergunt. Denique orationem suam cum orationibus Christi Beatissimæ Virginis aut Sanctorum uniat; nec dubitet, quòd sicut malus nummus cum innumeris conjunctus bonis, aut aquæ gutta doctilio optimi vini infusa propter conjunctionem perinde, ac boni nummi & vinum acceptantur aut bibuntur, ita & oratio ipsius à DEO propter unionem illam sit benevolis auribus audienda.

Error Quartus.

Error quartus & ultimus est eorum, qui, si non statim audiuntur, obtineantque, quod petunt, animum abjiciunt, indignantur, & sæpe orationem velut inutilem omnino negligunt; hi ergo pro suo corrigendo errore sequentia tria bene notare debent. Primò causam, cur non exaudiantur, sæpe non in DEO, sed in ipsis esse, eò quòd in amicitiam cum DEO redire non studeant, id quod bene Isaias cap. 8. indicavit dicens: *non est abbreviata manus DEI, ut salvare nequeant, neque aggravata est auris eius, ut non exaudiat vos, sed iniquitas vestra divisit inter vos & DEVM vestrum, & peccata vestra abscondunt faciem eius à vobis, ut non exaudiat, manus enim vestra sanguine polluta sunt, & digiti vestri iniquitate.* Quis autem Rex aut Princeps exaudiret Reum manus sanguine Filij sui madidas extendentem? Itaque qui

vult exaudiri, Ecclesiam monentem audiat: *Convertere ad Dominum, & relinque peccata tua, si enim cor nostrum non reprehendit nos, fiduciam habemus ad DEVM, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo, ut rectè S. Joannes cap. 3. ait; ne fortè tamen peccator in errorem inducatur, scire debet id, quod modo de orationibus peccatorum non exaudiendis dictum est, non ita esse intelligendum, ac si nullo modo sit utilis oratio, sed tantùm, quòd non ad meritum gratiæ que incrementum impetrandum conducatur, nam ad ipsam conversionis gratiam obtinendam, vel maximè juvat; adeoque vel hoc etiam titulo negligenda non est.*

Secundò sciant tales, se non impetrare, eò quòd malè petant. Ita sanctus Jacobus cap. 4. indicavit dicens: *petitis, & non accipietis, eò quòd malè petatis, ut in Concupiscentiis vestris insumatis; quæ enim Mater tenello Filio suo cultrum aut scilapetum petenti annuat? an non potius melius quid ipsi offert; ita & DEVS sæpe non exaudit ad vèrum, ut exaudiat ad salutem, quemadmodum sanctus Isidorus advertit; hinc consolatoriè prorsus sanctus Bernardus ait: Nemo vestrum parvipendat orationem suam, postquam egressa est ab ore nostro, ipse scribit eam in libro suo, & unum ex duobus indubitanter sperare possumus, quoniam aut dabit quod petimus, aut id, quod melius est.*

Tertio, quia non negat, sed differt, ut ait sanctus Augustinus de verbis Domini: *cùm aliquando aliquid tardius donat, commendat dona, non negat; desiderata diu dulcius obtinentur, citò autem data vilescunt. Pete, quare, instà petendo, & quarendo crescas ut capias. Servat tibi DEVS, quod non vult citò dare, ut & tu discas magna desiderare. Itaque quicumque talis est, deinde cum pio Asceta dicat lib. 3. cap. 15. Domine, tu scis, qualiter melius est: fac hoc vel illud, sicut volueris, da quod vis, & quantum vis, & quando vis, quia & res, & mensura, & tempus à te electa scio optima esse.*

Epilogus.

Atque hi modò errores sunt, qui communiùs circa orationem committi solent; quivis ergo illos bene consideret, & tantò impensius emendare & devitare studeat, quantò majorem ex iis emendationem, & ex oratione fructuosè obita utilitatem

litate sperare potest; de reliquo sibi illud sancti Pauli ad Philipp. cap. 4. dictum putet: *nihil solliciti sitis, sed in oratione & obsecratione petitiones vestrae innotescant apud DEVM; petite & accipietis*, petite, inquam, cum fide, ut credatis DEVM audire: petite cum spe, ut speretis vos exaudietos; petite cum charitate & constantia, ut mereamini crediti: petite in nomine Christi, quia ipse dixit Joan. 15. *Si quia petieritis Patrem meum in Nomine meo, dabit vobis*, hoc modo, inquam, petite, & accipietis, & sic gaudium vestrum erit plenum hic temporaliter, & ibi in æternum. Amen.

Exemplar Octavum.

In quo ostenditur quomodo vitium aliquod reprehendi & corrigi debeat?

Thema.

Omnis, qui se exaltat, humiliabitur. Luc. 14.

Scopus.

Demonstrandum, quàm nullus homo causam superbiendi habeat.

Syllogismus principalis.

Tunc nullam habemus causam superbiendi, quando omnia, per qua ad superbiam instamur, vel bona non sunt, vel contra aliena sunt; atqui verum est antecedens, ergo etiam consequens.

EXORDIUM.

Solent ij, qui charas aviculas in cubiculo custodiunt, liberum quidem volatum in illo relinque, sed ne in altum se extollere & evolare queant, alas detruncare; hunc modum DEVS consuevit servare, habet & Is in hoc mundo aviculas aliquas suaviter quidem canentes, ideòque singulariter ab eo dilectas, id est, tam voce, quàm factis ipsum assiduo laudantes & Benedicentes relinquit etiam ipsis libertatem in agendo, sed ne per superbiam in altum se extollant, & ab eo avolent, vel ipse illis per occultas inspirationes aut libros spiritalibus alas magnæ de se æstimationis abscondit, vel certe Concionatores, qui hoc faciant, mittit; quare cum & mihi hoc officium commissum sit, & aliunde mihi notum sit, ha-